

Stichting
Erkende
Restauratiekwaliteit
Monumentenzorg

Het Restauratiebestek voor monumenten

ERM-richtlijnen in besteksystematiek STABU

Het Restauratiebestek voorziet in de vertaling van de ERM-uitvoeringsrichtlijnen voor onderhoud, restauratie, renovatie en verduurzaming (naisolatie) in de besteksystematiek van STABU.

Als restauratieprofessional vindt u in de besteksystematiek steeds dezelfde werkzaamheden op dezelfde locatie. Zo krijgt u vooraf duidelijk van welk kwaliteitsniveau de gevraagde werkzaamheden moeten zijn. Ook helpt het bij het voorkomen van misverstanden bij prijsvorming, wat zorgt voor meer gelijkwaardige inschrijvingen. Met een goed bestek liggen ook tijdens de uitvoering afspraken eenduidiger vast.

Erik Jan Brans, restauratie-architect

'Het Restauratiebestek volgens de STABU-systematiek leidt tot betere bestekken, zeer belangrijk voor ons vakgebied'

www.restauratiebestek.nl

Restauratiebestek

Doel Restauratiebestek

Belangrijkste doelen van het Restauratiebestek zijn:

1. de verbetering van de kwaliteit van restauratiebestekken.
2. het vereenvoudigen van het bestekschrijven voor bestaand werk.
3. het vergroten van de leesbaarheid en uitwisselbaarheid met calculatiesoftware van bestekken voor aannemers.
4. het eenduidig vastleggen van de gevraagde kwaliteit in relatie tot de prijsvorming door het toepassen van de [Restauratieladder](#).

Waarom een Restauratiebestek?

Binnen de STABU-indeling waren er weinig teksten beschikbaar om herstel of aanpassing van bestaand

werk te omschrijven. Formeel dient dit voor 'bestaand werk' te gebeuren in de paragrafen 20 tot en met 28 van ieder hoofdstuk (en voor nieuw werk in de paragrafen 30 t/m 88), maar in de praktijk werden de te beschrijven werkzaamheden door het ontbreken van een logische locatie op zeer vele verschillende plekken binnen een bestek aangetroffen, afhankelijk van het individuele systeem van de bestekschrijver. Bestaand werk werd onder nieuw werk omschreven of opgenomen in een zogenaamde 'vrije tekst' met 9-code op een min of meer willekeurige locatie in het bestek. Dit is verwarrend en leidt tot fouten in voorbereiding en uitvoering.

Nieuwe Basisstructuur voor 'bestaand werk' van de STABU 2-catalogus

Het Restauratiebestek maakt onderdeel uit van de STABU 2- systematiek en wordt automatisch ingelezen in de besteksoftware. In 2015 is een nieuwe indeling vastgelegd voor de bestekspecificaties van de paragrafen 'bestaand werk' van de STABU 2-catalogus. Dit om meer eenheid te creëren op de plek waar werkzaamheden moeten worden geplaatst binnen het restauratiebestek. Sindsdien is de database gestaag aangevuld met de nieuwste uitvoeringsrichtlijnen.

De nieuwe structuur voor bestaand werk die in ieder bouwkundig bestekhoofdstuk terug te vinden is:

STABU indeling	Omschrijving	Indeling Restauratieladder
xx.20 Bestaand werk		
xx.21 Demonteren/ verwijderen bestaand werk	Demonteren t.b.v. hergebruik/opslag, merken, (nader) onderzoek, bescherming, documenteren	
xx.22 Reinigen bestaand werk	Reinigen	1. Conserveren
xx.23 Voorbehandelen ondergrond	Impregneren, isoleren, fixeren, drogen, bevochtigen	
xx.24 Injecteren bestaand werk	Injecteren	
xx.25 Herstellen bestaand werk	Herstellen/reparatie/permanente bescherming/aansluiting/aanheling	2. Repareren
xx.26 Aanpassen bestaand werk	Wijziging detail, reconstructie/aanvulling	3a. Kopiëren 3b. Imiteren 3c. Verbeteren
xx.27 Herplaatsen bestaand werk	Herleggen/herplaatsen	
xx.28 Nabehandeling/ onderhoud/ oppervlakte behandeling	Afdekken, bevochtigen, patineren bestaand werk, schoonmaken, naspoelen, periodieke werkzaamheden, onderhoud bestaand werk, oppervlakte-behandelingen, nabehandelingen	

Restauratieladder

Keuzes met Restauratieladder

Voor het maken van een goed bestek is het essentieel om te weten wat de opdrachtgever voor ogen staat. Over het restaureren van monumenten bestaan vele opvattingen. Wat is gepast, wat is haalbaar? Daarbij wordt het woord 'restaureren' vaak in verschillende betekenissen gebruikt. Met misverstanden of teleurstellingen als gevolg.

De [Restauratieladder](#), het keuzemodel voor opdrachtgevers en bestekschrijvers, helpt en vormt de basis voor het Restauratiebestek. De Restauratieladder beschrijft de mogelijke ambitieniveaus als treden van een ladder.

De Restauratieladder bevat een hiërarchie: een bepaalde regel heeft (althans uit oogpunt van onderhoud en restaureren) steeds de voorkeur boven de regel die er onder staat. De opdrachtgever (c.q. de bestekschrijver) kan in iedere bestekparagraaf bepalen welke restauratiecategorie (dus welke stap op de restauratieladder) van toepassing is voor het te beschrijven onderdeel.

Bas Stapelbroek, Bouwbedrijf Hoffman

'Het restauratiebestek is een goed hulpmiddel om te komen tot een helder en eenduidig werkplan voor de restauratie of onderhoud van een monument. Daarbij helpt het restauratiebestek ook om te komen tot een betere prijsafstemming.'

De Restauratieladder bevat alleen een redeneer- volgorde: welke keuze voor het uit te voeren werk gemaakt wordt, hangt af van de fysieke samen- hang, de historische waardenstelling van het betreffende bouwdeel en het beoogde gebruik.

Voorbeelden

De verschillende treden van de restauratieladder komen terug in de basisstructuur van het Restaura- tiebestek.

Op de website www.restauratiebestek.nl zijn voorbeelden te vinden van het toepassen van de Restauratieladder in diverse situaties.

Restauratiecategorie		
1. Conserveren / onderhouden	Bijvoorbeeld reinigen.	
2. Repareren	Bijvoorbeeld aanhelen, inboeten.	
3. Vernieuwen	3a. Kopiëren	Het element wordt vervangen. Zelfde vorm, zelfde (gelijksoortig) materiaal, zelfde verbindingstechniek
	3b. Imiteren	Het element wordt vervangen. Zelfde vorm, ander materiaal en/of andere verbindingstechniek
	3c. Verbeteren	Het element wordt vervangen of aangepast. Verbeteren prestatie; oorspronkelijke of aangepaste vorm, ander materiaal en/of andere verbindingstechniek

Uitvoeringsrichtlijnen

URL en Restauratiebestek

Het Restauratiebestek is een directe vertaling van de uitvoeringsrichtlijnen (URL-en) die worden uitgegeven en beheerd door ERM. De uitvoeringsrichtlijnen geven een zo goed mogelijke beschrijving van de manier waarop werkzaamheden aan monumenten worden uitgevoerd. Ze bevatten ook allerlei technische specificaties, zoals eisen aan het materiaal. Zie www.stichtingerm.nl/kennis-richtlijnen.

Arjan Grandia,

adviseur en bestekschrijver bij de dienst Stadsontwikkeling Rotterdam:

'Door het Restauratiebestek toe te passen werd de uitvraag veel makkelijker. De kwaliteit van de toe te passen natuursteen bijvoorbeeld, is vastgelegd in de Uitvoeringsrichtlijn, net als alles wat betreft het te restaureren metselwerk.'

Onderstaande uitvoeringsrichtlijnen zijn opgenomen in het Restauratiebestek:

URL 3001	Historische houtconstructies
URL 4001	Historisch timmerwerk
URL 4002	Glas in lood panelen
URL 4003	Historisch metselwerk
URL 4004	Riet
URL 4005	Betonrestauratie
URL 4006	Historisch voegwerk
URL 4007	Steenhouwwerk
URL 4009	Historisch schilderwerk
URL 4010	Historisch leidak
URL 4011	Metalen dakbedekkingen en goten bij monumenten
URL 4012	Historisch metaal (ferro)
URL 4013	Historisch parket
URL 4014	Historisch pannendak
URL 5001	Houtaantasting

Stichting
Erkende
Restauratiekwaliteit
Monumentenzorg

www.restauratiebestek.nl